

Tjitske de Groot van Agrarische Natuur Drenthe en Hein Moes van Coco Maria in de bloemenrand die het voormalige Derde Gesticht markeert: de enorme opvangplek van paupers en wezen. Op de achtergrond Coco Maria FOTO DVHN

INTERVIEW

‘Het Derde’: fantasievolle leegte

Een bord aan de Stoomweg in Veenhuizen geeft aan waar het Derde Gesticht heeft gestaan. Een weiland waar oude verhalen de verbeelding prikkelen.

BERND OTTER

VEENHUIZEN Je zou het in 1925 gesloopte Derde Gesticht kunnen herbouwen, maar dan ook graag de gebouwen die er in de negentiende eeuw omheen stonden: een school, de stoomweverij- en spinnerij en wat huizen.

Het alternatief heet ‘herbeleving’. Dat is een stuk reëler en is al volop in ontwikkeling. Dankzij Veenhuizers als Hein Moes en Tjitske de Groot. Het is begonnen met een programma vol lezingen en wandelingen. Mensen die de geschiedenis van de bijzondere plek kennen, nemen bezoekers mee in verhalen die zich op en rond het lege weiland aan de Stoomweg hebben afgespeeld.

Afgelopen zondag was het de schrijfster van het boek *Het Pauperparadijs* Suzanna Jansen zelf die veertig belangstellenden rondleidde en met haar levendige verteltrant de leegte van het weiland moeiteloos

Herbeleving op het historische Derde Gesticht Veenhuizen

vulde. Ze is een van de miljoen Nederlanders met voorouders uit Veenhuizen. Ze heeft ze beschreven in haar boek, dat weer tot theaterpektakel is gemaakt dat nu in het Gevangenis­museum een eindje verderop zijn voorstellingen beleeft voor duizend bezoekers per keer.

Historisch gezien zou dat aan de Stoomweg moeten spelen, maar het is maar goed dat daarvan is afgezien. Voor ‘Het Derde’ wordt uitgegaan van veel kleinschaliger en duurzamer bezoek, want het weiland is ‘gewoon’ in gebruik bij landbouwer Riedstra. In de hoofden van Hein Moes van het aanpalende Coco Ma-

ria – hij noemt het een ontmoetingsplek – en Tjitske de Groot van Agrarische Natuur Drenthe wemelt het van ideeën daarvoor.

Om de fantasie wat houvast te geven is net als vorig jaar de contouren van het oude gesticht ingezaaid met veldbloemen. Het is onderdeel van een landschapsproject van Agrarische Natuur Drenthe, dat graag laat zien wat het nut is van bloemrijke akkerranden voor duurzame landbouw.

Daar blijft het niet bij. Moes wil ook de poort van het vierkante voormalige gestichtgebouw weer zichtbaar maken. Zo kunnen belangstellenden zich nog iets beter voorstellen hoe het was voor al die wezen uit het Westen die voor het eerst in het verre Veenhuizen hun nieuwe toekomst binnen liepen.

Moes en De Groot vinden het van belang dat het weiland aan de Stoomweg een volwaardige plek krijgt in de geschiedenis van Veen-

huizen, ook al verdraagt de plek geen drommen toeristen. Moes: „Het moet geen kermisattractie worden. Juist omdat er niks meer is, kan het verhaal zijn werk doen. Het is gewoon een bijzondere plek en dat kan je voelen. In 2003 wilden we eigenlijk naar Noorwegen, maar deze plek heeft me altijd geïntrigeerd. We zijn voor deze boerderij aan de Stoomweg gevallen en nooit spijt gehad.”

De historie zit er letterlijk in de grond. Laatst nog kwam er een pad uit 1730 onder het gras vandaan. En ergens staat nog een scheve meerpaal, die verhaalt over de aanvoer te water van allerlei goederen.

De lezingenreeks op het Derde Gesticht gaat 29 juni verder met een lezing door historicus Wil Schackmann, die 20 juli en 31 augustus nog een keer komt. Op 9 juli en 6 augustus is Suzanna Jansen weer aan bod. Op 13 juli leidt archeoloog Joris Coolen bezoekers rond en Hein Moes doet dat 2, 16 en 23 juli.